

HEMBYSE ARCHEOLOGIE

Zandvoorde, Zandvoordedorpstraat

ONDERZOEKSRAPPORT HEMBYSE ARCHEOLOGIE

N°. 34

ONDERDEEL 3: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN
VOORONDERZOEK

Bureaustudie en prospectie met ingreep in de
bodem

De Smaele Bart & Pieters Hadewijch

2018

INHOUDSOPGAVE

1	ADMINISTRATIEVE FICHE	3
2	INLEIDING	4
2.1	Juridisch kader	4
2.2	Onderzoeksopdracht	5
3	GEMOTIVEERD ADVIES	7
3.1	Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek.....	7
3.2	Impactbepaling van de geplande werken	8
3.3	De waardering van de site.....	9
3.4	Bepaling van de maatregelen	10
4	PROGRAMMA VAN MAATREGELEN.....	11
4.1	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	11
4.2	Onderzoeksstrategie en -methode.....	11
4.3	Onderzoekstechnieken	12
4.4	Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk.....	12
4.5	Randvoorwaarden.	12
5	BESLUIT	13
6	LIJST VAN GEBRUIKTE GRONDPLANNEN.....	14
7	LIJST VAN FIGUREN.....	15

1 ADMINISTRATIEVE FICHE

Projectcode Onroerend Erfgoed	2018B308 (bureaustudie) 2018D313 (proefsleuvenonderzoek)
Onderzoeksgebied	Zandvoorde, Zandvoordedorpstraat
Grootte onderzoeksgebied	3.057,12 m²
Ligging	Prov. West-Vlaanderen, Gemeente Oostende, deelgemeente Zandvoorde, Zandvoordedorpstraat zn.
Lambert 72-coördinaten (m)	(N): X 53139,540 ; Y 210349,869 meter (Z): X 53126,576 ; Y 210252,238 meter
Kadaster	Afdeling: 12 Sectie: B Percelen: 388F, 389F
Initiatiefnemer	Zie privacyfiche
Uitvoerder	Hembyse Archeologie
Interne projectsigle Hembyse Archeologie	ZAN-ZAN
Type onderzoek	Bureaustudie, proefsleuvenonderzoek
Verantwoordelijke uitgever van het onderzoeksrapport	Hembyse Archeologie
Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2018
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Bibliografische referentie	De Smaele B. & Pieters H. 2018. <i>Archeologienota voor een verkaveling aan de Zandvoordedorpstraat te Zandvoorde</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 34, Gent.
Termijn van het onderzoek	12 werkdagen
Betrokken actoren en specialisten met vermelding van rol/functie	Hadewijch Pieters/erkend archeoloog/veldwerkleider, assistent aardkundige Bart De Smaele/erkend archeoloog, assistent-aardkundige Hembyse BVBA/erkend archeoloog Timothy Saey/aardkundige Anton Eryvnc/archeozoöloog
Gecontacteerde regiospecialisten	Marnix Pieters, Agentschap Onroerend Erfgoed
Resultaten	Kreekrug
Aanbeveling	Geen verder onderzoek
Bewaarplaats archief	Hembyse Archeologie
Van toepassing zijnde Onroerenderfgoeddepot	Er is geen erkend depot van toepassing.
Opmerkingen	Nvt.

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

2 INLEIDING

2.1 Juridisch kader

Op 26 januari 2018 werd Hembyse Archeologie de opdracht verleend om het archeologisch kennispotentieel van een gebied aan de Zandvoordedorpstraat te Zandvoorde (Oostende) te onderzoeken, dit conform het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Dit dient te gebeuren in de vorm van een archeologienota.

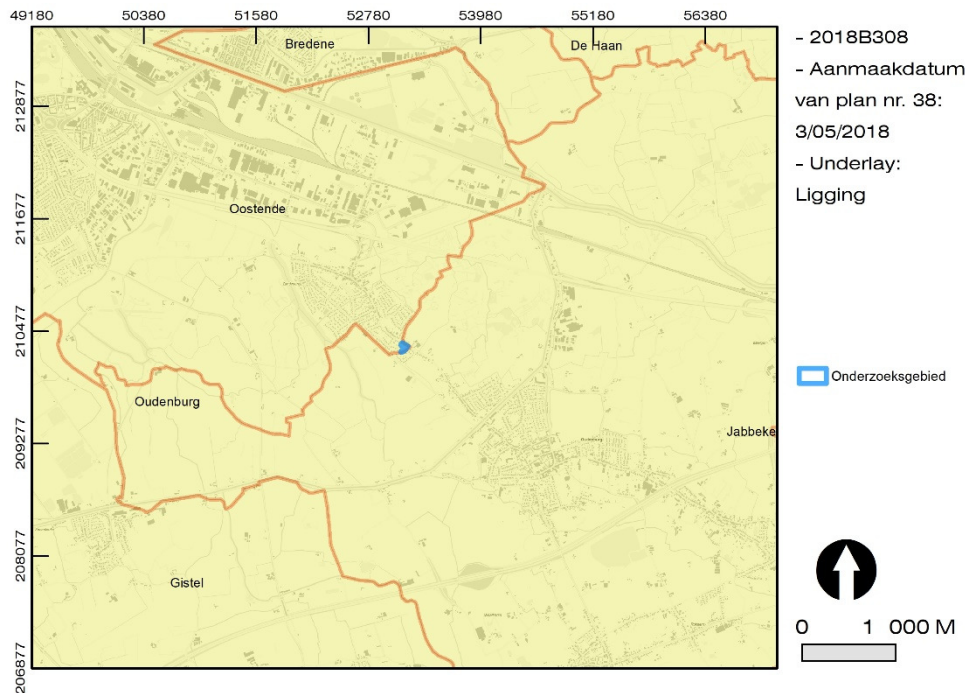
De archeologienota bestaat in zijn geheel uit drie delen:

1. Privacyfiche (niet publiek beschikbaar)
2. Het Verslag van Resultaten
3. Het Programma van Maatregelen

Voorliggend document is het derde onderdeel, namelijk het **Programma van Maatregelen**. Hierin worden de maatregelen beschreven om het kennispotentieel van het onderzoeksgebied definitief vast te stellen. Dit gebeurt op basis van de gegevens uit het Verslag van Resultaten.

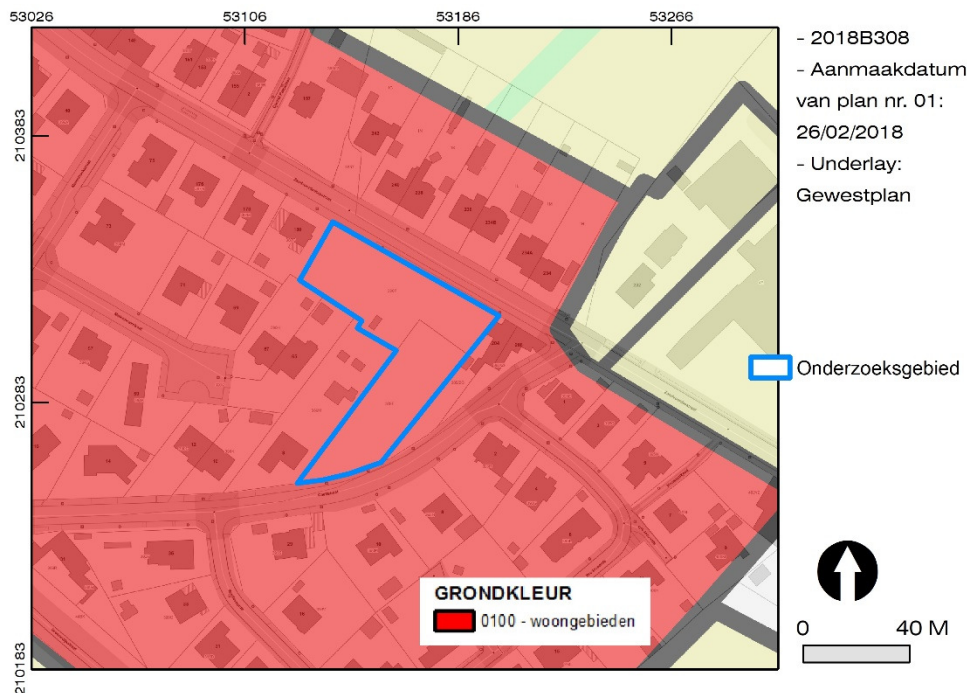
2.2 Onderzoeksopdracht

Het onderzoeksgebied waarvoor een archeologienota dient te worden opgemaakt bevindt zich binnen het Vlaams Gewest, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Oostende, Deelgemeente Zandvoorde (8400), langs de Zandvoordedorpstraat en de Caelfstraat.

Figuur 1. Situering van het volledige onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse Gemeenten.

Dit gebied bevindt zich volgens het Gewestplan binnen woongebieden (code 0100). Het Gewestplan is een verouderd planningsinstrument dat van kracht is op die plekken waar het niet vervangen werd door de opmaak van “ruimtelijke uitvoeringsplannen”.

Figuur 2. Situering van het volledige onderzoeksgebied ten opzichte van het Gewestplan.

6

Concreet is getracht vast te stellen of een archeologische site binnen het projectgebied aanwezig is en wat de karakteristieken en de bewaringstoestand hiervan zijn. Tevens werd de impact van de toekomstige werken op de ondergrond en het eventueel archeologische erfgoed vastgesteld.

De resultaten van dit onderzoek laten toe een gemotiveerd advies te formuleren met betrekking tot de vervolgstategie en de methodiek hiervan. De bureaustudie kan worden gedistilleerd tot onderstaande basisonderzoeksvragen:

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande landschappelijke en geologische bronnen aangaande de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed?*
- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande historische en archeologische bronnen over het aanwezige archeologisch erfgoed?*
- *Wat is de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed?*
- *Is verder onderzoek noodzakelijk? Zo ja, welke is de te volgen strategie?*

Deze betrachting is vervat in het Verslag van Resultaten. In onderstaand onderdeel wordt de volledigheid van dit verslag getoetst en worden de vervolgstappen (= de maatregelen) voor het onderzoeksgebied uitgelegd: er is geen verder onderzoek op de site noodzakelijk.

3 GEMOTIVEERD ADVIES

3.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Het onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een verkaveling van gronden.

Het uitgevoerde vooronderzoek dat in het Verslag van Resultaten is verwerkt, is een vooronderzoek, bestaande uit een bureauonderzoek en een prospectie met ingreep in de bodem.

Het bureauonderzoek zelf kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend, zowel landschappelijk als kadastraal
- reeds verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende ecologische en aardkundige data zijn geïnventariseerd
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn geïnventariseerd
- het betreft een archeologienota in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een verkaveling, waarbij de geplande bodemingrepen nog niet zijn gekend. Er wordt uitgegaan van een integrale verstoring.
- er werd terreinbezoek en een visuele inspectie van het projectgebied uitgevoerd zowel met het oog op het bepalen van de verdere onderzoeksstrategie als voor het registreren van relevante archeologische en landschappelijke indicatoren
- er zijn controleboringen uitgevoerd
- er is een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd, conform de melding van het voornemen tot het uitvoeren van een archeologische prospectie met ingreep in de bodem.

Het onderzoek heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden een historisch en archeologisch overzicht van het projectgebied te schetsen en om de gepaste maatregelen –enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

In deze wordt uitgegaan van een integrale versterking van de bodem. De werken hebben dus een nefaste invloed op de aanwezige archeologische sporen in de ondergrond. Echter is op basis van de prospectie met ingreep in de bodem gebleken dat de aanwezige sporen niet verder onderzocht dienen te worden. Gelet op de beperkte kennisvermeerdering ingeval van verder onderzoek op de site,

dienen geen maatregelen genomen te worden teneinde deze archeologische waarden vast te stellen, te registreren en waarderen, of te behoeden van vernietiging. Zie *§Programma van Maatregelen* besproken.

3.3 De waardering van de site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten kan worden gesteld dat:

1. Het onderzoeksgebied bevindt zich op een kreekrug, die zich vanaf het einde van de Romeinse periode tot in de vroege middeleeuwen heeft gevormd. Op basis van de aardkundige data kan worden gesteld dat er geen bewaarde archeologische sporen of structuren uit de periode voorafgaand aan de volle middeleeuwen binnen het onderzoeksgebied aanwezig zijn.
2. Al vanaf de volle middeleeuwen is de kreekrug bewoond en is overgegaan tot het indijken van het omliggende gebied. Op deze manier was landelijke bewoning in de volle en late middeleeuwen mogelijk. Binnen het onderzoeksgebied zijn echter geen sporen van middeleeuwse activiteiten aangetroffen.
3. Tussen de late middeleeuwen en de 18^e eeuw is binnen het onderzoeksgebied een pakket mariene klei afgezet, dit bevat archeologisch materiaal uit de volle en late middeleeuwen. Dit pakket dekt geen oudere horizonten andere dan het zandige kreekrugsediment af. Dit sediment kan ofwel worden verklaard als Oudlandpolder (geleidelijke sedimentatie), een sedimentatie door de strategische inundatie van de polders in de late 16^e en vroege 17^e eeuw, een sedimentatie door het gebruik van het gebied als spoelpolder of een sedimentatie door een aftakking van de Keignaertkreek die ten zuiden en zuidoosten van het onderzoeksgebied liep. Verder onderzoek in de regio is noodzakelijk om dit verder te duiden.
4. De eerste duidelijke bewoning van het onderzoeksgebied vindt echter plaats in de late 18^e of vroege 19^e eeuw, er wordt een baksteen gebouw langs de Zandvoordedorpstraat gebouwd (waarschijnlijk met gerecupereerde stenen), alsook een klein houten bijgebouw. Deze zijn reeds aan het einde van de 20^e eeuw verdwenen.

Op basis van deze data kan dus worden gesteld dat de kans op kennisvermeerdering ingeval van verder onderzoek van de aanwezige archeologische sporen en structuren zeer laag is. De reeds verzamelde data van de aanwezige sporen en structuren is voldoende om de site in een ruimer archeologische geheel te plaatsen als basis te dienen voor verder onderzoek in de regio.

3.4 Bepaling van de maatregelen

Binnen het projectgebied zal het volledige bodemarchief verstoord worden, waardoor een behoud van het aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is.

Gezien echter het feit dat het verslag van resultaten aangetoond heeft dat de kans op archeologische kennisvermeerdering ingeval van verder archeologisch onderzoek klein is, is de impact van de werken op het archeologisch kennispotentieel dan ook klein tot verwaarloosbaar. Men kan stellen dat er geen belangrijke archeologische sites binnen het projectgebied aanwezig zijn.

4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

4.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het doel van de bureaustudie en de prospectie met ingreep in de bodem was een inzicht te verkrijgen in het archeologisch kennispotentieel van het projectgebied, alsmede de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed in te schatten. Aldus kan een advies gevormd worden voor de vervolgstategie op de projectlocatie.

Aan de hand van de ingezamelde data kan gesteld worden dat er geen waardevolle archeologische sites aanwezig zijn. Bijgevolg worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht en dienen geen verdere onderzoeksvragen te worden gesteld.

4.2 Onderzoeksstrategie en -methode

De onderzoeksstrategie wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele methodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. Onderstaande tabel geeft de mogelijke onderzoeksmethodes weer.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Kan op bouwhistorisch vlak nuttige informatie opleveren, maar biedt geen meerwaarde voor de archeologische verwachting van het projectgebied.
Geofysisch onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Grondradar of weerstandsmeting biedt weinig mogelijkheden: grondsporen zijn niet detecteerbaar.
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	De site is grotendeels verhard.
Landschappelijke boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	Niet noodzakelijk, het onderzoeksgebied is beperkt in oppervlakte en er zijn controleboringen uitgevoerd.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van steentijdartefactsites binnen het projectgebied. Tevens weinig effectief voor het opsporen van grondsporen.
Proefsleuven/ proefputten	JA	JA	NEE	JA	Is uitgevoerd
Andere	NEE	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat geen verder onderzoek op de site noodzakelijk is.

4.3 Onderzoekstechnieken

Niet van toepassing.

4.4 Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk

Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten worden gemeld en gemotiveerd.

In het Programma van Maatregelen voor dit onderzoeksgebied zijn geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk noodzakelijk.

4.5 Randvoorwaarden.

Niet van toepassing.

5 BESLUIT

Naar aanleiding van de geplande verkaveling langs de Zandvoordedorpstraat te Zandvoorde, is door Hembyse Archeologie onderzocht wat het archeologisch kennispotentieel van de site is en wat de te nemen maatregelen zijn om dat kennispotentieel te vrijwaren voor vernietiging.

Uit het bureauonderzoek bleek dat het onderzoeksgebied zich op de smalle strook van een kreekrug bevindt, tussen de rand van de kreekrug en een wegtracé dat met zekerheid reeds sinds de 12e eeuw bestaat. De kreekrug, die in de vroege middeleeuwen ontstaan is, is in de volle en late middeleeuwen en tot in de 19e eeuw druk bewoond. Zo lang de inpoldering van de kustvlakte niet volledig onder controle was, was de kreekrug het enige begaanbare toevluchtsoord.

Ondanks de beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied was de kans groot dat er sporen uit de volle en late middeleeuwen konden worden aangetroffen. De bewoning situeerde zich immers in de “trechter” die door de kreekrug werd gevormd en de bewoning oriënteerde zich op de Zandvoordedorpstraat. Bovendien is de bodemtextuur van de kreekrug-afzettingen gunstig voor een zeer goede bewaring van archeologische sporen en structuren, waaronder ook organische elementen die in andere bodemtexturen (bijvoorbeeld droog zand of zandige leem) niet bewaard zouden zijn. De potentiële kenniswinst binnen de beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied werd dus als zeer groot ingeschat.

Op basis hiervan werd een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd, hieruit bleek dat het onderzoeksgebied geen middeleeuwse sporen van bewoning bevatte, maar wel sporen van een mariene invloed na de late middeleeuwen. Deze kan worden verklaard door de strategische inundatie van het gebied in de late 16^e en vroege 17^e eeuw, het gebruik van de Historische Polders van Oostende als spoelpolders, de inwerking van een (slecht gekende maar uit kaartenmateriaal vermoedelijk aanwezige) aftakking van de Keignaertkreek ten zuiden en zuidoosten van het gebied, of een combinatie van voorgaande elementen. In elk geval zijn er binnen het onderzoeksgebied geen archeologische sporen of afgedekte horizonten aanwezig. Het gebied is later verkaveld en aan het einde van de 18^e of het begin van de 19^e eeuw bebouwd met een klein baksteen gebouw en aanpalende koterij. Van deze bewoning zijn sporen aangetroffen. Deze bewoning is in de 20^e eeuw opgegeven en wordt binnenkort vervangen door nieuwe bewoning.

Ondanks de landschappelijk en historisch interessante eigenschappen van het onderzoeksgebied, is er op archeologisch vlak verder weinig potentieel op kennisvermeerdering. Daarom wordt dan ook geen verder onderzoek op de site zelf geadviseerd.

6 LIJST VAN GEBRUIKTE GRONDPLANNEN

PLAN NR	Onderwerp	Analoog/digitaal aangemaakt
NR 38	Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse Gemeenten	digitaal
NR 01	Situering van het projectgebied op het gewestplan	digitaal
NR02	Plan van de verkaveling met aanduiding van de loten	digitaal

7 LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1. Situering van het volledige onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse Gemeenten.	5
Figuur 2. Situering van het volledige onderzoeksgebied ten opzichte van het Gewestplan.	6
Figuur 3. Situering van de geplande loten binnen het onderzoeksgebied.	8

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: info@hembyse.net

Website: www.hembyse.net

HEMBYSE